

Måttsundarn

MÅTTSUNDS INTRESSEFÖRENING

Medlemsblad nr 29 2010 Årgång 15

Pris 20:-

Svedjastugan är den enda stuga som idag finns kvar på fäbodvallen i Bäckmellanbodarna. Stugan, med ett gediget gårdsträd, är nu Intresseföreningen ägare av.

Måttunds Intresseförening, Funktion/ Namn/ Adress [975 95 Luleå]

Ordförande Birgitta Ahlman, Måttunds Byaväg 300

Telefon: 34110, Mobil: 070-665 1032, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Måttundarn, Redaktionskommittén

Nils Nordlund, Skogsbrynet 22

Telefon: 340 33, Mobil: 073-816 40 33, E-post: nils.nordlund@brevet.se

Ingrid Vikström, Måttunds Byaväg 296

Telefon: 34072, Mobil: 070-677 80 71, E-post: ingvik@telia.com

Birgitta Ahlman, Måttunds Byaväg 300

Telefon: 34110, Mobil: 070-665 10 32, E-post: birgitta.ahlman@telia.com

Bertil Öström, Rinnelvägen 8

Telefon: 34125, E-post: bertil.ostrom@gmail.com

Webbredaktör, Ingela Åström, Ollbacken 54

Telefon: 26 99 44, Mobil: 070-634 64 23, E-post: ingela.astrom@edu.lulea.se

Webbadress, www.byar.lulea.se Välj Måttund i sökfönstret.

Medborgarhuset, Ordförande, Ansgar Vågberg, Telefon: 340 42

- Uthyrning, Nils Nordlund, Skogsbrynet 22, Telefon: 340 33
Mobil 073-816 40 33

IK Örnen ikornen@lulea.riksnet.se

- Ordf. Kjell Sundberg Tel. 34168, Mobil: 070-225 32 86

Fyrklöverns Skoter och Fritidsförening, kontaktpersoner:

- Jörgen Malmström, Telefon: 342 13, Mobil: 070-523 19 10
- Stefan Eriksson, Telefon: 340 04, Mobil: 073-337 18 26
- Fredrik Sundberg, Telefon: 342 58, Mobil: 070-543 42 58

Hamnföreningen Sätet, Ordförande, Mattias Alman, Telefon: 343 43

Hamnföreningen Skatabryggan, Ordf. Hans Engström, Telefon 341 15

Hej Alla Läsare!

Vi lever Alla i historien och i Måttsund lever vi dessutom mycket nära naturen. I denna utgåva av vår tidning kan vi läsa flera artiklar som bekräftar det. Måttsund är en by där det sker utveckling på bred front, författarskap, ungdoms- och idrottsaktiviteter, modernisering av bredband och medborgarhusföreningen, kreativ entreprenörsanda på Måttsundsskolan, matteverkstad på Förskolan och mycket annat.

Intresseföreningen har under året getts möjlighet att förvärva **Svedjastugan** i Bäckmellanbodarna där alla i byn är välkomna att hjälpa till. Ett stort Tack till **Siv** och **Torgny Degerman** som möjliggjorde affären. Vi ser fram mot att Bäckmellanbodarna ska bli ett intressant utflyktsmål för alla som bor i Måttsund.

Vi har ett nytt spännande år framför oss som blir intressant att följa.

Redaktioner för både Tidning & Webb önskar alla läsare

En god Jul och ett Nytt År

Innehållsförteckning

Ny webbredaktör	Sid. 4
Ingrid Vikström, byaforskare & författare	Sid. 5
Pizza- och filmkväll	Sid. 8
Bredband i Måttsund, modernisering	Sid. 9
Hemma hos en konstnär på heden	Sid. 10
Min vän bävern i Storträsket	Sid. 12
Företagsamhet & Entreprenörskap	Sid. 16
Måttsundsdagen 2010	Sid. 18
En samisk upplevelse i Måttsund	Sid. 20
Tidiga Måttsundare vid kota-stein och kota-spore	Sid. 22
Medborgarhusföreningen moderniseras	Sid. 24
Landhöjningen i Måttsund	Sid. 26
Bäckmellanbodarna	Sid. 28
Våra vilda vänner	Sid. 31
Nya i byn	Sid. 33
Måttsunds-Kul	Sid. 34
Anslagstavlan	Sid. 35

Ny webbredaktör

Vi välkomnar Ingela Åström som efterträdare för Ritva Rantala som Måttsunds nya webbredaktör. Ingela bor på Ollbacken i Måttsund sedan ca fyra år tillsammans med sambon Ingemar och dottern Tova. Måttsund är en fantastisk plats att bo på, särskilt med barn.

I Måttsund finns allt som familjen önskar sig, förskola, skola, närhet till naturen, slalombacke och möjlighet till båtliv. Hela familjen är mycket flitiga skoteranvändare vintertid.

Ingela arbetar på en förskola men är även utbildad inom multimedia, främst som webbdesigner och webbredaktör. Med dessa meriter fick Ingela snabbt anställning i ”Måttsunds tjänst” efter att Ritva frånsagt sig uppdraget. Det känns jätteroligt att få det förtroendet av Intresseföreningens styrelse, tycker Ingela. Vi har gemensamt satt upp som mål att besökare på webben ska få svar på ”alla” frågor om Måttsund och att presentera byns utveckling och aktiviteter. Syftet är att marknadsföra Måttsund på ett informativt sätt för alla intressenter. Det är fortfarande en del att komplettera för att dessa bitar ska falla på plats, men ett förändringsarbete måste få ta tid. Tanken är att webbplatsen ska vara levande och att alla aktiviteter som händer i byn ska synas där. Har ni nåt kul på gång som ni vill ska synas på Måttsunds webbplats, skriv och berätta!

Några förslag på kompletteringar för Måttsunds webbplats framkom under ett styrelsemöte under hösten, skoterledskarta, elljusspårkarta, aktiviteter i aktivitetshallen, presentera företag i Måttsund, aktiviteter som sker i Måttsund för unga, pensionärer, Intresseföreningen, IK ÖRNEN, Medborgarhus, nya i byn mm. Alla förslag på förbättringar av webben mottas tacksamt.

En särskild hälsning till alla företag i Måttsund, möjlighet finns att marknadsföra ert företag på Måttsunds webbplats. Ta kontakt med Intresseföreningens ordförande Birgitta Ahlman eller direkt till webbredaktören Ingela Åström via e-post.

Webbredaktörens uppgift och ansvar är att uppfylla beställarens och läsarens behov, att presentationen som ska publiceras uppfyller vissa krav såsom att samtycke **alltid bör** gälla av den som blir avbildad, att yngre barn **måste** ha samtycke från vårdnadshavare och att det **inte är tillåtet** att kränka den enskildes personliga integritet. Det är till exempel inte tillåtet att publicera bilder på en person (barn eller vuxen), som är naken, berusad eller blir retad.

Därför är det viktigt att alltid ställa frågan om tillåtelse att presentera bild eller berättelse som eventuellt kan publiceras på Internet. Det är också viktigt att den person som inte vill synas med namn eller bild behandlas med respekt. Det är webbredaktören som avgör vad som är lämpligt material att publicera och kan därför, exempelvis beskära bilder för att eventuell kränkande behandling ska uteslutas.

Ingela Åström, Nisse

Ingrid Vikström, byaforskare & författare

Jag har blivit ombedd att berätta lite om mitt intresse för släkt och byaforskning.

Det bör vara ungefär fyrtio år sen jag först kom i kontakt med ämnet. Det hölls en kurs i Måttsund med dåvarande kantorn i Gammelstad **Julius Sundström** som ledare.

Bilden: Ingrid sittande på arbetsplatsen

Fastän vi bara hade tillgång till en enda läsapparat för mikrofilm och den sköttes av kursledaren, så funkade det ändå någorlunda. Kanske för att de flesta deltagarna hade släktband med varandra och även med kursledaren, vars farfar var född här i byn. Vi fick lära oss hur vi kunde gå vidare och det gjorde jag på biblioteket i Luleå, där det fanns läsapparater och mikrofilmade kyrkböcker för Norrbotten.

Här var det **Görans** släkt som jag kunde följa och under sommarlovet forskade jag i mina egna rötter nere i Småland. 1994 blev jag medlem i Lulebygdens Forskarförening och fick tillgång till deras rika material. Denna förening hade bildats genom initiativ av **Agnes Palmgren**. Både hon och hennes make **Simon** hade sina rötter i Måttsund, Agnes far var född här, men flyttade med familjen till Ersnäs och Simon var född på Laxhemmanet. Under 1970-talet bodde Simon och Agnes några år på Ollbacken, där deras sommarhus blev permanentbostad. Det material som Biblioteket förfogade över fick Forskarföreningen ta över och förvalta och gör så fortfarande. Dessutom har föreningen nu ett digert eget material.

Efter min pensionering från nyåret 1996 tog forskandet fart. Jag hade upptäckt att Göran hade anor i flera av Måttsunds gårdar. Jag började studera gamla handlingar i byakistan och jag intervjuade äldre personer. I samband med projektet Bygd i förvandling hölls en cirkel i Måttsund. Den resulterade i en bok som gavs ut 1976 och många uppgifter har jag hämtat ur den.

Detta år, 1996, bildades Måttsunds Intresseförening. Den gjorde från början verkligen skäl för namnet, intresset var stort och medlems-mötena välbesökta. Vid ett av de första fick de närvarande komma med förslag på vad föreningen skulle syssla med. Det kom in många idéer till exempel upprövning av badplatsen, slyrövning, hockeysarg på skolgården, uppförande av bivacker och eldplatser, ordnande av måttsundsdagen, miljöcirkel, adventsgran med mera.

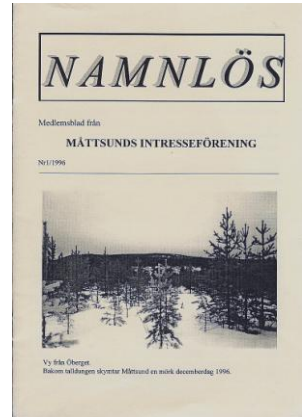
Själv föreslog jag en byatidning. Allt detta och mer därtill genom-fördes första året. Jag hade en baktanke med tidningen, jag ville att måttsundsborna skulle få ta del av min byaforskning. Jag anmälde mig själv som redaktör och ansvarig och **Maud Lassinanti** (nu Johansson) erbjöd sig att hjälpa mig. Hon hade datorkunskap och ett program för framställning av skrifter.

Efter fem nummer med Maud som medansvarig var jag ensam redaktör ett tag. Det fungerade genom att jag skrev på liggande A4-format med två spalter, klistrade in foton mellan texterna och lämnade in mina blad till tryckeriet, där den aldrig omöjlige **Håkan Johansson** (Luleå Kommun) stuvade om till tryckbart skick.

Senare fick jag hjälp av **Lena Olofsson, Eva Lundström, Sofia Larsson, Katarina Berglund, Bernhard Dragseth och Roland Johansson.**

Efter tio år och tjugo nummer av tidningen, där jag bland annat hade presenterat Måttsunds hemman, tyckte jag att det var på tiden att jag drog mig tillbaka.

Bilden: Den första utgåvan av tidningen Måttsundarn hade inget namn och fick då heta ”Namnlös”

Bertil Öström och **Lena Olofsson** tog ansvar för två nummer. Därefter ansåg de sig inte ha tid eftersom deras ordinarie arbete med bland annat vistelse på annan ort och resor tog för mycket tid. Jag blev rädd för att Måttsundarn skulle gå i graven och lovade fortsätta, om jag fick hjälp. I det skedet ställde **Nisse Nordlund** upp och någon mer engagerad person får man leta efter. Nu är vi några som hjälper honom, men det är han som har huvudansvaret.

För ett par år sen fick jag idén att samla min forskning om Måttsunds gårdar och människor i en bok. Jag hade ju mycket mer material än det som redovisats i Måttsundarn och kände att det var bortkastad forskning, om inte måttsundsborna fick ta del av den. Det känns mycket bra att den nu är klar. Skrivandet har med tiden blivit ett behov hos mig, så efter att boken blivit klar skriver jag nu på en ny. Den handlar om min mormors innehållsrika liv.

Om ett önskat så kallat “oäkta” barn och hennes kärleksfulla förhållande till sina morföräldrar, sin make och sina barn och hennes genom hela livet bärande starka gudstro. Det är härligt att vara pensionär, när man har något att göra, kan sova länge på morgnarna och ta dagen som den kommer.

Ingrid

Pizza- och filmkväll

Onsdagen den 20 oktober var Måttsunds ungdomar mellan 13-20 år bjudna på en pizzakväll i Medborgarhuset. En anledning till pizzakväll anordnades var att informera ungdomarna om att det finns bidrag att söka hos Luleå Kommun till aktiviteter eller arrangemang PeKa-pengar (Pengar till Kreativa Arrangemang). Där att informera om detta samt att bjuda på pizza gjorde **Anette Berglund**, Ungdomssamordnare Luleå Kommun.

Inbjudan till denna kväll stod **Jessica Bergman**, ungdomsansvarig i Intresseföreningen tillsammans med ungdomskommittén för.

Det var 35 matglada samt idérika ungdomar som kom och diskuterade med Anette, Jessica samt **Sofia Riström**, Landsbygdsutvecklare, som följde med Anette för en träff med ungdomarna.

Idéerna var många och vid en sammanställning som Anette och Sofia gjorde av de idéer som ungdomarna fick skriva ned på papper och lämna in så var filmkvällar samt en ungdomsgård det som låg överst på listan för många. Den grupp som föreslog filmkväll satte sig och diskuterade hur en sådan skall anordnas med Sofia och de som föreslog en ungdomsgård diskuterade detta med Anette. De kom överrens om att föräldrar skall bjudas in på fika där denna ungdomsgård skall diskuteras.

Filmkvällen

Tisdagen den 3 november var det filmkväll i Medborgarhuset för ungdomar ifrån 11 år. Denna filmkväll arrangerades av ungdomarna själva där föräldrar/vuxna skulle finnas med under kvällen. Denna information gick inte ut som den skulle men någon/några vuxna fanns hela tiden med i lokalen.

Den var tre filmer som visades, två komedier samt en rysare. Att en rysare skulle visas efter kl.21.30 hade det informerats om i inbjudan så när komedierna var slut så gick några av de 18 filmsugna ungdomarna hem.

Kvällen avslutades klockan 22.30 när gemensam städning var över och vi kommit överrens om att detta måste vi göra igen.

Jessica Bergman

Bredband i Måttsund, modernisering

Måttsund var den första by i Luleå Kommun som fick bredband, ett fibernät anslutet till brunnar eller kopplingskåp som vidare anslöts till fastigheterna via kopparledning. Nätet som var ett "testprojekt" byggdes sommaren 2000 där **Petter Edin, Anders Burman** och dåvarande chefen för Luleå Energi **John Oskarsson** (då boende i Måttsund) var projektledare och beslutsfattare. Bredbandet har fungerat bra under de tio åren men har i takt med tiden blivit omodernt. Fiber anslutet till varje fastighet och användare är en nödvändighet om vi i Måttsund ska kunna ta del av samma utbud och möjligheter som erbjuds i Stadsnät och i andra byar.

Det finns ett intresse i Måttsund att modernisera bredbandsnätet. En modernisering skulle bl.a. innebära att varje fastighet ges möjlighet att få 100 Mbps- tjänster, bredband 100 Mb, IP-telefoni, TV- utbud via fiber, möjlighet att beställa filmer, hockey- basketmatscher mm.

Lunet, som är ett kommunägt företag (Luleå Energi och Lulebo) har intresse av att bygga ut nätet och har vid två tillfällen träffat Intresseföreningens styrelse. En förutsättning för att bredbandsnätet ska moderniseras är att det finns ett brett intresse, Lunet önskar behålla gamla kunder och samtidigt kunna erbjuda anslutning till nya.

Under januari 2011 inbjuds alla som har intresse i byn att få information och möjlighet att ställa sina frågor om utbyggnaden och vad uppgraderingen innebär. Lunet besöker Måttsund vid två olika kvällar. En enkät och intresseanmälan kommer därefter att skickas ut till alla i Måttsund. Den intresseanmälan som då görs är bindande. En utbyggnad förutsätter att 150 hushåll anmäler sitt intresse, (idag 120 hushåll). I mars månad 2011 tas beslut och projektet ska fullföljas.

Träffarna är planerade i Medborgarhuset vid två tillfällen: onsdag 19/1 kl. 19 – 21 samt torsdag 27/1 kl. 17- 19

Utbyggnaden innebär att teknik som idag finns i de 23 kopplings-skåpen/brunnar flyttas till ett enda kopplingskåp vid Måttsundsskolan. Husägaren ombesörjer nedgrävning av fiber i grannsamverkan. För de som redan har anslutning krävs ingen åtgärd ifall att fiberkabeln kan förläggas i ett befintligt rör. Projektet är tänkt att utföras sommaren 2011, maj – september.

Den kostnad med en bindningstid på 24 månader som Lunet har presenterat uppfattas av Intresseföreningens styrelse vara rimlig, en engångskostnad, 2995 kr och en nätavgift per månad, 189 kr.

Kontaktpersoner för Måttsunds Intresseförening är **Nils Nordlund** och **Tomas Andersson**.

Birgitta, Nisse

Hemma hos en konstnär på heden

Jag träffade konstnären **Kerstin Westin** för en pratstund en vacker vinterdag i hennes hem på Börtnäsheden. Kerstin är uppvuxen i Lycksele men efter studier vid Sunderby folkhögskola insåg hon att det är i Norrbotten hon vill bo.

Norrbottningarnas kynne passar mig säger hon. Hon utbildade sig till teckningslärare och undervisade sedan i bildämnet under sex år. Därefter bildade hon egen firma och har sedan på heltid utövat konstnärsskap. Mest är det målning i både akvarell och akryl.

Kerstin visar en målning med ett julmotiv

Sin begåvning för former och färger har hon troligen ärvt från båda sina föräldrar.

Och generna ser ut att gå i arv, hennes fyra barn har på olika sätt en anknytning till konstnärlig verksamhet. Från 11 års ålder visste Kerstin att det var målning hon ville ägna sig åt.

Som enda barn och uppvuxen på landsbygden var det vuxna som blev hennes sällskap. Framför allt blev tant **Anna-Stina**, som också tecknade och målade, hennes förebild. I hennes kammare tillbringade Kerstin många timmar medan de vuxna umgicks och spelade kort.

Vid tolv års ålder fick hon förmånen att följa med tant Anna-Stina på en två-veckors målarkurs till Norge. Detta blev startpunkten för hennes målmedvetna väg till ett skapande yrke som vuxen.

Hennes föräldrar uppmuntrade henne alltid att fortsätta längs denna väg. Och vad åstadkommer hon i sin ateljé ute på Börtnäset? Ja, Kerstin har alltid fascinerats av gamla saker vilket också syns på hennes tavlor ex.vis trampsymaskiner, kommoder, gungstolar, gamla hus etc. I hennes hem hänger många vackra tavlor som man inspireras av. Historien bakom varje konstverk är det som fascinerar Kerstin mest. Hon berättar bakgrunder till några av sina tavlors tillkomst.

Hon har bl.a. illustrerat ”Min första bok”, målat släktträd och förfärdigat olika pedagogiska barnpussel. Hon var en av de första som lät trycka vykort och bordstapletter. Av dessa har det blivit närmare 40 olika motiv. Just nu arbetar Kerstin med en pekbok för dövstumma

Ett vykort målat av Kerstin som inte görs sin rättvisa i det svartvita trycket.

Jag tror att pekboken kommer att bli efterfrågad hos alla som har hörselhandikappade i sin närhet. På beställning gör hon specialtavlor, allt efter kundens önskemål.

På frågan om vad det är som inspirerar henne, svarar Kerstin att det är alla möten med människor och berättelser hon hör som ger henne inspiration. Hennes deltagande på konstmässor leder till många personliga möten och idéer. Vackra vyer i naturen, ex. vis en vistelse på Rödkallen gör att Kerstin kan glömma både tid och rum. Gamla byggnader som hon upptäcker längs vägen har många gånger förevigats på duk.

Går det att sammanfatta Kerstins personlighet och konstnärliga förmåga? Ja, jag uppfattar Kerstin som energisk, sprudlande, idérik, orädd, nyskapande och social. Att måla är som att meditera anser hon. Man går in i konstverket och finner sig själv. Alla som har nåt historiskt att berätta, eller har någon gammal klenod att visa upp välkomnar hon. Kerstin menar att, inspiration är inte tillräcklig i det konstnärliga skapandet, det måste också få ett uttryck i ett konstverk för att det ska fullbordas till en helhet.

Birgitta

Min vän Bävern i Storträsket

I Storträsket (på kartan heter det Stora Antnästräsket) väster om E4an intill Måttsundronningen har det i många år bott en bäverfamilj i en stor bäverhydda vid stranden. Det är ovanligt med bäver på sjöstränderna; bävern söker sig oftast till rinnande vatten.

En bild på bävern hämtad från internet

Den praktfulla bäverhyddan ligger i den norra viken av Storträsket, där en liten bäck från Gäddträsket rinner under E4an och sedan in i Storträsket. Bäckens namn heter sedan gammalt Kasbäcken, och backen upp mot åsen innan man ser Luleälven heter Kasbäcksbacken. På Luleå blev det lite förvanskat till 'Karsbärsbacken', och det var den som genom en språkförbistring kom att ge namn åt Kaspers bar, som under många år framgångsrikt drevs som ett välbesökt matställe av Rolf Smith vid avfarten till Måttsund.

Det är ganska nära om man vill gå till fots ner till bäverhyddan. Då tar man lokalvägen förbi Måttsundronningen och stannar vid lägsta punkten intill Kasbäcken. Sedan går det en stig längs Kasbäcken som man kan följa. Men man behöver stövlar alla årstider, det är lite blött där bäcken mynnar ut i viken. Sedan följer man den norra sjöstranden något hundratal meter. Strax innan man kommer fram till Lage Ahlströms övergivna stuga ligger bäverhyddan. Lage Ahlström var rörmokare och bodde i Bergnåset. Han var gift med en flicka från Måttsund.

Bilden: Lage Ahlströms övergivna stuga vid bäverhyddan

Sommartid var han ibland i stugan vid träsket, och en gång i min barndom när jag gick förbi där så hade Lage fyra stora gäss som låg och simmade vid strandkanten.

När Lage inte var där så försörjde de sig själva och betade sjögräs och vassrötter ute i träsket.

Men så fort han kom till stugan så kom också gässen ivrigt flaxande utifrån träsket för att få sig någon brödkant, och sedan höll de sig vid stranden så länge Lage var där och höll honom sällskap. Men nu är Lage borta och också gässen. Men hans stuga står kvar.

Bäverfamiljen har härjat ganska friskt längs stranden och fällt aspar och björkar.

En asp som de fällde tidigt, när hyddan byggdes, mäter över en halv meter i diameter. Bävern lever enbart av bark från asp och björk.

Bilden: Bäverfamiljens härjningar vid Stora Antnästräsket

På hösten tar den in ett stort förråd i hyddan, den gör liksom en vedtrave av björk- och aspgrenar som den gnager av till lagom längder, eftersom den inte kan komma ut och få ny mat när isen har lagt sig.

Hyddan har ingången under vattnet på c:a en meters djup, så på vintern kan den simma ut några minuter, men sedan måste den simma in i hyddan och andas igen. På botten utanför hyddan har den också en härva av björk- och aspgrenar som den kan simma ut och gnaga barken av under vintermånaderna.

Bertil Öström stående på den nu övergivna bäverhyddan

Bävern går inte i ide, utan den är fullt aktiv även under vintermånaderna, även om den inte kan lämna området runt hyddan på grund av isen.

I hyddan bygger den ett luftschakt i taket med glesare trädgrenar, oftast runt en trädstam, där frisk luft kan komma in hela tiden.

Bävern var utrotad i Sverige vid tiden före förra sekelskiftet, när skjutvapen hade blivit vanliga. Den jagades för bäver-gället, en liten körtel som sitter under bäverns svans. Gället, med en säregen däven doft, ansågs bra mot många sjukdomar. Dessutom kunde det spädas ut hur mycket som helst och fortfarande vara verksamt, och de flesta familjer hade en flaska bäver-gäll stående för att användas vid behov.

Men i början av 1900-talet inplanterades i Värmland den nordamerikanska bävern genom att ett stort antal bäverpar hämtades från Kanada. Dessa bävvar, förmodligen tillsammans med enstaka överlevare av den svenska bävern, har sedan förökat sig och spritt sig så att det nu finns bäver i större delen av landet.

Men, sorg och saknad, min bäver i Storträsket är inte kvar. Den har flyttat. Hyddan är tom och övergiven, och ingen fäller längre några aspar och björkar vid sjöstranden. Vad som har hänt är inte lätt att veta. Det är numera tillåtet att jaga bäver, så kanske har någon i familjen blivit skjuten och de övriga har gett sig av. Fast mera troligt är att de har vandrat vidare till platser där det finns mera mat. När de har fällt de flesta asparna och björkarna i närområdet brukar de söka sig vidare till nya marker som de ännu inte har avverkat. Så kanske har de byggt sig en ny hydda vid ett nytt vatten.

Bävvar kan vandra långa sträckor, flera mil ibland, innan de slår sig ner och börjar den sinnrika konstruktionen av en ny hydda med betonghårda väggar av grenar och bottenslam, med ingången under vattnet och med ett gles schakt i taket där frisk luft kommer in. Men den gamla hyddan i Storträsket

kommer att stå kvar i många år framöver, fastän den är obebodd, precis som Lages stuga där intill.

P. S. 1 **Bävergnag**

Bävern är en fantastisk gnagare som genom decimeterlånga spån gnager av en asp på nolltid. Och aspspån är fina att röka fisk med, de ger en mild god röksmak, ungefär som när man röker med alspsån. Jag upprättade därför ett samarbete med bävern i Storträsket, så att varje gång jag besökte den tog jag med en tom ICA-kasse från Sörbyahallen och fyllde den med nya bävergnagda aspspån. Sedan rökte jag löja med aspspån.

I Hötorgshallen i Stockholm kostar vanlig enrisrökt löja femhundra kronor per kilo. Min löja, rökt med bävergnagd aspspån skulle säkert ha kostat femtusen kronor kilot. Något mer exklusivt går inte att tänka sig. Men jag åt upp den. Den var gudomlig.

P. S. 2 **Musslor**

Vid ett besök hos bävern förra hösten vid tiden för isläggningsen på Storträsket hittade jag på sandbotten på grunt vatten flera hundra stora musselskal, några mätte mellan femton och tjugo centimeter i längd.

En bild på dammusslan

Jag skickade några exemplar till Ted von Proschwitz på Naturhistoriska Riksmuseet. Det visade sig vara dammusslor (familj Anodonta) som etablerat sig i Storträsket. Men om den nyligen har kommit dit eller om den har funnits där sedan urminnes tider går inte att veta säkert. Däremot är den inte sedan tidigare rapporterad här, så Storträsket är nu inritat på utbredningskartan för Större Dammusslan, *Anodonta cygnea*.

Bertil

Företagsamhet & Entreprenörskap

I skolan lär man sig en massa bra saker som man har nytta av i livet. Där lär man sig matematik, språk, historia, hemkunskap, musik, bild (rita, måla, skapa) och orienteringsämnen av alla slag. Skolan är en plattform för studier och lärande inför livets alla prövningar. Måttsundskolan som är en miljömärkt skola med utmärkelsen ”grön flagg” är inget undantag.

Lärandet har där utvecklats ytterligare till att även omfatta **företagsamhet och entreprenörskap**. I Måttsundskolan går det ca 80 elever från förskoleklass och upp till årsklass 6.

Läraren Lennart Sjölund ärvakar att bormingen görs på det rätta sättet

Alla elever på skolan jobbar i projektet ”företagsamhet och entreprenörskap” i ett mixat och blandat lagarbete, varje grupp består av ca 20 åldersblandade elever. Projektet består av tre grenar, **Bygg & Sälj, Inredning & Design** och **Bak + Bok= Bakbok**.

Bygg & Sälj, i projektet använder eleverna handverktyg där de snickrar och skapar fågelholkar, smörknivar, talgbollshållare. Den i omfånget största produkten som skapas är en brevlådeställning med anslagstavla att placeras i Måttsund. Materialet som har används till ställningen är sponsrat av lärare och en av byns entreprenörer.

I projektet **Inredning & Design** skapar man bl. a. målade stenar i vackra och mycket färgrika mönster. Det är vanliga mindre runda stenar som eleverna själva har plockat i naturen som de målar mönster och välkomnande texter på där hälsningar som ”Välkommen” och ”God Jul” är ett genomgående tema. I denna grupp kommer de även att göras julgrupper och saker i luffarslöjd.

Bak + Bok= Bakbok är ett projekt där målsättningen är att eleverna själva skapar en egen bakbok vilket kommer bli intressant att se resultatet av. Gruppen kommer dessutom att designa A4 pärmar.

Det är full aktivitet i de olika projekten där man som betraktare blir imponerad av den skaparlusta som finns hos barnen i Måttsund.

Som betraktare blir man också imponerad av att Måttsundskolan har initierat och uppmuntrar skapandet hos elever.

Livet består inte enbart av kunskap i skolämnen. Det består också av läran att själv kunna använda verktygen för att själv kunna fixa och skapa, allt för att elevernas entreprenörsskapsanda skall utvecklas.

Vi som bor i Måttsund kommer att få köpa dessa produkter bland annat under 1:a advent. Alla pengar som produkterna inbringar går tillbaka till eleverna själva för gemensamma aktiviteter. Ett önskemål som nämndes var bl.a. en bussresa till Nordpolen (badhuset i Boden).

Företagsamheten visar sig faktiskt starta redan i förskoleklassen, dvs. i sexårsgruppen. Där har företagsamheten och entreprenörssandan redan börjat gro hos de unga.

Barnen har där själva tillverkat en mycket välsmakande morotsmarmelad och beskriver hur tillverkningen har gått till och vilka ingredienser som ingår.

Den färdiga produkten fylls sedan i små burkar där barnens eget tillverkade etiketter ska pryda marmeladburken.

Nisse

Måttsundsdagen 2010

Måttsundsdagen är som alla vet helt beroende av ett bra utomhusväder där det egentligen inte finns något bra alternativ vid sämre väder. Alternativen är skolan, medborgarhuset eller uppsatta tält där inget av alternativen är ett bra alternativ. Genom åren har Måttsundsdagen i de flesta fall kunna firas med bra väder.

Väderutsikterna för årets firande var inte de bästa där alla prognoser visade på regn. I efterhand kunde konstateras att arrangörerna trots allt hade tur då regnet blev försenat och att planerade aktiviteter kunde genomföras. Måttsundsdagen är en glädjens dag i Måttsund där alla boende i byn ges möjlighet att träffa varandra under trevliga och gemytliga former. Dagen inleddes med att Intresseföreningens ordförande **Birgitta Ahlman** hälsade alla välkomna.

Efter inledningen avtäcktes välkommenskyllten som ska pryda ”kurvan” i Måttsund, korsningen mellan Måttsundsvägen, Måttsunds Byaväg och vägen till Sörsundet. Avtäckningen gjordes av byaåldersmannen **Thure Eriksson** som även överlämnade en gåva till Intresseföreningen för framtida skötsel och underhåll.

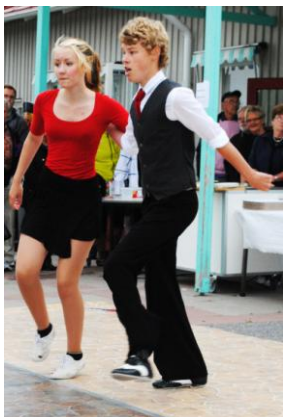
Vinnarna av den tidigare utlysta tävlingen för skyltens design och utformning, **Ingela Åström** och **Rune Wikström**, samt alla som har deltagit i skapandet hedrades med en varm applåd.

Bilden: Ingela Åström, Rune Wikström och Thure Eriksson. Med på bilden är barnen Julia och Tova.

Många kunde därefter känna igen sig i programmet för Måttsundsdagen från tidigare år, servering av palt, hamburgare, våfflor, tombola samt en fototävling där årets tema var redskap. Nytt för året var att skyttetävlingen ersattes av pilkastning.

Programmet för underhållningen startade på allvar då Svenska Mästarna i lindy hop, **Beatrice (Bea) Åman**, **Jesper Rönnerbrant** och tvillingbrodern **Linus** från Bergviken i Luleå tog över och visade upp sina talanger.

Det svängde ordentligt på skolgården när Bea och bröderna Rönnerbrant dansade loss.

Det var ett mycket trevligt och uppskattat inslag i programmet.

Bea, Jesper och brodern Linus Rönnerbrant visar sina talanger

Underhållningen avslutades med uppträdande av småstjärnorna som bestod av två tjejer från Norrfjärden, **Moa** och **Adina**, sång, dragspel och keyboard och dragspel. Småstjärnornas uppträdande på Måttsundsdagen är ett mycket uppskattat inslag. De små stjärnorna fick var sin biobiljett och många varma applåder för uppskattad underhållning.

Regnet höll i sig under eftermiddagen men avtog **glädjande nog** när festen fortsatte till sena nattimmen i Medborgarhuset. Intresseföreningen hade hyrt ett större tält samt införskaffat ett mindre där hundra surströmmings-älskare kunde sitta och njuta av den norrländska delikatessen. Utanför tälten brann eldar som bidrog till en trivsamt feststämning.

Dagen avslutades med Pubafton där antalet besökare nog slog ett nytt rekord. Det var många måttsundare som besökte pubben under kvällen för att träffa grannar, vänner och bekanta. Speciellt glädjande är det att se att kvällen lockade besökare i varierande ålder. Trubaduren Pecka Power (**Per-Erik Stridsman**) har en förmåga att anpassa och välja låtar som gillas av alla och lockar många danslystna upp på dansgolvet.

Festkommittén och Intresseföreningen hade i samverkan återigen lyckats skapa en mycket trevlig kväll och avslutning på Måttsundagen 2010.

Nisse

En samisk upplevelse i Måttsund

Frithiof Stenvall är sjutton år och bor tillsammans med mor och far, **Marguerite Lampa** och **Lars Stenvall** på Långbacken i [**Nögårn**]. Familjen köpte huset 2005 och har nu snart bott sex år i Måttsund. De flyttade senast från Antnäs men familjen har också bott i Ersnäs. Frithiof anser sig vara en riktigt tvättäkta sörbyapojk efter att ha bott i sörbyarna hela sitt liv. Han känner sig också vara en äkta ”halvlapp” eftersom både hans far- och morföräldrar har samiskt ursprung, vilket Frithiof är mycket stolt över.

Frithiof har ett mycket starkt intresse och behov av att leva nära naturen och vandrar gärna i måttsundsskogarna och i skogarna nära Ersnäs och Antnäs.

Han tror sig ha besökt de flesta stugor och kojor i sörbyarna och har övernattnat någon enstaka. Helst av allt övernattnar han under bar himmel med ett enkelt vindskydd av granris. Att övernattna i ett vindskydd med en värmande brasa som värmekälla är ett trevligt sätt att vistas i naturen tycker Frithiof. Övergivna vindskydd som hittas i måttsundsskogarna är sannolikt lämningar efter Frithiofs äventyr

Bild på Måttsunds åskåta, nögårdskåtan

Besöket hos Frithiof gjordes i hans egen tillverkade ”åskåta” på hemgården, ”nögårdskåtan” som han själv kallar den.

Det är en skogssamisk åskåta som har byggts med upprest hässjevirke, klädd med tjärpapp och med ett yttre skydd av bakaved.

Frithiof berättade att han har övernattnat i stort sett varje helg i kåtan, speciellt vintertid. Hellre kallt än mygg tycker Frithiof. Han har en kompis som delar hans intresse som gärna gör honom sällskap i kåtan. De diskuterar då världsproblemen i allmänhet och njuter av tillvaron.

Frithiof är dock inte riktigt nöjd med sin kåta som inte blev så tät som han önskat. Han har planer på att bygga en ny i samma modell men som är bättre skyddad mot regn och rusk.

Frithiof sittande framför en värmande brasa

I kåtans mitt brann en eld där röken steg upp via öppningen i taket, golvet klätt med björkris som byts vår och höst. Frithiof bjöd på kaffe som var kokat på den öppna elden.

Det var en trivsamt och mysig stund i stugan där elden värmdes skönt i det gråtrista höstvädret.

Om det är den samiska ådran eller om det är andra faktorer som gett Frithiof den konstnärliga gåvan är svårt att säga. Han visade upp konst som han har skapat, en samekniv som han har tillverkat, en akvarell som han har målat och en pärm full med skisser som han ritat.

Han spelar piano liksom sin far där den klassiska musiken ingår i reportoaren. Frithiof har konstnärliga gåvor som vi med all sannolikhet kommer få se mer av eller lyssna till i framtiden.

Bilden: Frithiof visar upp en akvarell och en A4-pärm full med skisser som han har tecknat

Frithiof går idag första året i gymnasieskolan i Jokkmokk och läser samhällsprogrammet med inslag av sameslöjd, samiska och rennäring. Han har tidigare läst meänkieli och har inget problem med att lära sig det samiska språket. Andra året på skolan ingår renskötsel i studieprogrammet.

Frithiof har ett speciellt och annorlunda intresse för vad han vill ägna sitt liv åt i framtiden. Målet är att bli renskötare och slöjdare vilket känns vara ett rätt val för Frithiof.

Nisse

Tidiga Måttsundare vid kota-stein och kota-spore

Bakom mitt hus går en stig rakt upp till toppen av det vi alltid har kallat Byberget, alltså Måttsundsbergets utlöpare mot söder där det finns ett vindskydd och en eldplats med utsikt över Måttsund och havet därutånför. Stigen har benämnts **'kota-spore'** på Lulemål, dvs. kåta-spåret på svenska, och mina föräldrar hävdade att den kallades så därför att det hade funnits lappkåtor vid stigen i sluttningen upp mot berget.

Vid nedre delen av **'kota-spore'** finns ett ljust stenblock, en stenhäll som sticker upp ungefär en halvmeter över markytan runtomkring. Intill hällen finns en rund grund fördjupning i marken. Min far **Robert Öström** visade mej för länge sedan stenen och berättade att hans pappa, alltså min farfar **Tilius Öström**, hade tagit med honom dit när Robert var en liten pojke.

Robert var då bara åtta år gammal då fadern Tilius berättade att det var **'kota-stein'**, alltså på svenska kåta-stenen och att den lilla fördjupningen i marken var platsen där kåtan hade stått.

Bilden visar **'kota-stein'** där mossan har avlägsnats

Tilius själv som var född 1876 hade aldrig sett någon kåta där utan bara hört berättelsen att där hade bott lappar en bit in på 1800-talet. Tilius dog året därpå bara 32 år gammal i tuberkulos, men Robert bevarade ett minne av händelsen, trots att han var liten, eftersom berättelsen om lapparna förundrade honom.

Det finns en viss rimlighet i att det verkligen är en samisk boplats, eftersom det var ganska vanligt att man slog sig ner vid en stenhäll, där man kunde stjälpå upp sina kärl och andra föremål att torka. Vissa samer brukade också göra en liten fördjupning i marken där kåtan sattes upp, vilket förhindrade drag vid nedre kanten. Vi ska också komma ihåg att strandlinjen under 1700- och tidigt 1800-tal låg mycket närmare boplatsen vid kota-spore, och att ängarna nedanför då var täckta med vatten som gav möjlighet till fiske.

När det gäller uttrycken lapp eller same, så syftade uttrycket 'lappar' ursprungligen på kläderna hos de människor som bodde i norr. Klädseln var till stora delar gjord av skinn, medan invandrarna söderifrån, en bondebefolkning som slog sig ner och bedrev jordbruk, hade kläder av textilmaterial. Och nykomlingarna förstod nog helt enkelt inte funktionen av kläderna hos de människor som de mötte här. Uttrycket lappar var då ett utpräglat *pejorativ*, alltså en nedsättande och hånfull benämning som syftade på deras klädsel. Därför har vi sedan länge gått ifrån användandet av benämningen lappar, utan använder genomgående ordet *samer* om människorna, eftersom det kommer av samiskans eget ord för folket, *sami*.

Fast egentligen tror jag att det är onödigt att använda något begrepp alls. Det var helt enkelt människor som bodde här. Många var inte heller renskötare utan levde av fiske och jakt med enkla metoder. Men man bodde enkelt, i kåtor där materialet gick att flytta med sig vid behov. Men med invandringen av människor söderifrån, som byggde hus åt sig och som timrade lagårdar för korna, så blev det allt mindre plats för de människor som tidigare bodde vid kusten. De blev hänvisade till inlandet och till fjälltrakterna för sin fortsatta levnad. Och som jag har nämnt vid ett tidigare tillfälle, så bodde en äldre same, eller ska vi bara säga människa, i en kåta vid Gäddviksbacken, där E4an nu löper ned mot bron över Luleälven, till långt in på 1900-talet.

Att dela in människorna i lappar och nybyggare, *samer* och *icke samer*, är ganska poänglöst här hos oss, där människor bara har bott en kort tid sedan inlandsisen smälte bort för några tusen år sedan. Och där det har pågått en genetisk blandning allt sedan dess. Att en del av dessa människor (av oss) började följa efter renhjordarna för att ibland slakta ett djur till mat, är inte så konstigt. Det är givetvis klokt att följa efter maten. De som följer maten brukar kallas *nomader*, när maten rör på sig. (Om maten står stilla, kallas de *bofasta*).

Våra marker i Skandinavien kunde inte föda så många renar, och människorna här (vi) kom snart på att säga att 'det här är våra renar' om en viss hjord. Man började märka dem i öronen, för att förhindra att andra jagade deras renar, *d v s* tog deras mat.

I Nordamerika och Kanada är renhjordarna mycket större, ibland flera hundratusen djur, och där finns ingen som 'äger' renar. Det har aldrig

behövts. Men Cree-folket lever delvis än i dag som nomader, följer de mäktiga renhjordarna och tar då och då ut ett djur och slaktar till mat.

Språk ändras mycket snabbt, anser forskningen. Och de människor som blev bofasta och fick sin matförsörjning tryggad genom jordbruk här i norr fick helt andra influenser och inblandningar i sitt språk än de som började nomadisera och följa efter renhjordarna för att få sin tillgång till mat säkrad. Och att språk ändras snabbt kan vi se på Lulemålet (som mina föräldrar och alla andra talade sinsemellan i Måttsund) som nu försvinner under loppet av bara en generation.

Ganska lite är dokumenterat om händelser under kolonisationen av Norrbottens kustland från 1300-talet och fram till nu. Men det tog ända till slutet av 1800-talet tills alla de människor som tidigare hade bott vid kusten hade flyttat, eller ändrat sitt sätt att leva och tagit upp det nya sättet att försörja sig genom jordbruk. Den tidigare befolkningen vid kusten har i huvudsak försvunnit genom assimilation, d v s genom att man har gift sig med de senare anlända människorna och blivit en del av det nya samhället. Så vi är nog alla lite lappar. Eller lite samer. Eller varför inte bara människor ?

Bertil

Medborgarhusföreningen moderniseras

Måttsunds Medborgarhusförening är en ekonomisk förening som bildades den 15 maj 1949 och har under drygt 60 år tillhandahållit medlemmars och ortens behov av samlingslokaler. Inträdesavgiften för medlemskap var då 25 kr och utöver inträdesavgiften kunde varje medlem göra ekonomiska insatser á 5 kr utan begränsat antal. Det var ett sätt att finansiera huskostnader.

Föreningen som bygger sin verksamhet på ideellt utförda arbetsinsatser är väl skött och har fungerat väl under de dryga sextio åren.

I takt med tiden förändras förutsättningar, nya familjer flyttar in till byn och äldre flyttar ut. Föreningen består idag av 78 medlemmar och totalt 284 andelar.

Bilden: Ansgar Wågberg, ordförande i föreningen

Ett byahus, eller Medborgarhus som det kallas i Måttsund, har varit och är en viktig del i byns utveckling, det gynnar både föreningslivet och alla bosatta i byn. En tydlig ägarstruktur skapar bättre förutsättningar för att Medborgarhuset ska vara en gemensam resurs där alla som bor i Måttsund ska ges möjlighet att vara medlem och ingå i gemenskapen. Andelsägandet har varit ett störande moment i ägandet trots att det vid flera tillfällen har klarlagts att husets ägare är föreningen.

Medborgarhusföreningen har under våren 2010 anlitat en konsult för att modernisera föreningen med syfte att öka antalet medlemmar. En förhoppning är att ”varje rök”, dvs. varje hushåll i Måttsund ska vara medlem i föreningen. Att det i Måttsund ska finnas ett byahus måste ligga i varje måttsundares intresse. Det gynnar föreningslivet, skapar förutsättningar för att byns ungdomar ska ges möjlighet till engagemang och att det finns lokaler för fester och gemenskap.

Förslaget är att förändra stadgarna vilket innebär:

- att nuvarande andelar inlöses á 5 kr. per andel.
- att varje medlem betalar en insats, låg sådan, som kan återfås vid utträde.
- att varje medlem betalar en årlig medlemsavgift, som fastställs av årsstämman.
- att medlem har lägre hyreskostnad, jmf. med icke medlem.

Den årliga medlemsavgiften är en förutsättning för att hålla en medlemsmatrikel aktuell och är nödvändig, oavsett om föreningen ombildas eller ej. På ett utlyst medlemsmöte i november 2010 gavs styrelsen mandat att jobba vidare med förslaget. Ett färdigt förslag ska presenteras på föreningens årsmöte 2011. Om årsmötet ger bifall till förändring utlyses ett andra medlemsmöte snarast därefter för att verkställa beslut om stadgändring, som är tänkt att gälla från 2011.

Driften av huset är förutom underhåll, uppvärmnings- och försäkringskostnader. Intäkterna för uthyrning täcker inte fullt ut driftkostnaderna, även om antalet uthyrningar ökar. Bidrag har getts från kommunen som gjort det möjligt att kunna erbjuda bra och billiga lokaler för föreningar och boende i Måttsund.

Medborgarhusföreningens Styrelse

Landhöjningen i Måttsund

Solvor Broström bor längst upp på Skogsbrynet tillsammans med maken **Jan** där de bott sedan 1974 då de byggde sitt hus. Närheten till natur och skogsmark har lett till många skogspromenader i Måttsunds fina natur.

Solvor har ett intresse att söka och finna spår och lämningar från tidigare bosättningar i Måttsund.

Intresset fick hon ca 1985 då hon läste boken ”Försvunna städer”, om städer i världen som bara försvann, Troja, Ur, Pompej m.fl. Utgrävningen av tidigare bosättningar i Vuollerim var under den tiden högaktuell. Hon anmälde sitt intresse och gavs möjlighet att delta vid utgrävningen under en vecka. Det var en intressant tid som ytterligare förstärkte intresset.

Solvor betraktar en grop som på något märkligt sätt har uppstått.

Solvor är övertygad om att det ska gå att finna lämningar från gamla bosättningar i Måttsund, från jägare, fiskare, säljägare mm. Norrlandskusten har sedan Kristi födelse (år 0) stigit med 21 meter och hon har konstaterat att hon bor på en plats som vid den tiden hade närhet till stranden.

Sockelhöjden där hon bor på Skogsbrynet ligger på 27 m. ö. h vilket skulle innebära att strandlinjen då låg ungefär på den plats där förskolan finns idag, en strandlinje som sedan följer efter Långbackavägen genom Måttsund.

Alla som bor i Måttsund bor på en tomt som någon gång har varit strandtomt vilket **Bertil Öström** tidigare har berättat om, Nr 27/2009.

Solvor har studerat kartor och höjdlinjer för att få en bild över hur landhöjningen har påverkat Måttsund i tiden. Om man ger sig tid att studera naturen finns det fortfarande platser och strandlinjer där det fortfarande är fullt möjligt att finna föremål, fångst- och kokgropar, stenverktyg, brända stenar, brända benrester mm.

Det kräver dock viss kunskap och att man har ”rätt glasögon” på sig, dvs. har förmågan att kunna se och förstå vad det är som man ser, vilket inte alltid är så lätt.

Bilden till höger visar en märklig plats i skogen ovanför Kläpparna som ställer många frågor. Platsen som torde vara strandlinje Ca. 2000 år f. Kr. är inte enkel att upptäcka eftersom den är väl gömd och kamouflerad i renlaven. En tall växer mitt i en stenlagd fyrkant med sidorna ca två meter.

Stenarna är lagda i två lager på varandra i en perfekt inpassning. Det är inte sannolikt att naturen själv har skapat fyrkanten.

Upptäckten gjordes för några år sedan av Solvor som då kontaktade Norrbottens museum i Luleå för att få svar på sina frågor. De hade då inte möjlighet att komma till platsen p.g.a. resursbrist. Det finns nog många platser i vår natur som inte är kartlagda som har ursprung från en annan tid.

På Näverberget i Måttsund som ligger på 75- 80-metersnivån (Ca.3200 år f. Kr.) har man hittat fyra- fem stenåldersbosättningar där man har funnit skörbrändsten, sten som varit värmestentar som spruckit, boplatzrester mm. Solvor är fortfarande en sökare i hopp om att finna efterlämningar från tidigare bosättningar och är helt övertygad om att det fortfarande går att finna lämningar från en annan tid. Skogsavverkning där skogsmaskiner har använts försvårar dock möjligheterna.

Solvor Broström, Nisse

Bäckmellanbodarna

Bäckmellanbovallen [Beckmilabovåln], eller **Bäckmellanbodarna** [Beckmilabåoden] är den minsta av Måttsunds fäbodvallar.

Svedjastugan, är den enda som finns kvar på platsen. Det lär en gång i tiden ha funnits fyra stugor på vallen. Resterna från en av dem, eldstad och hörnstenar, finns kvar på andra sidan vägen.

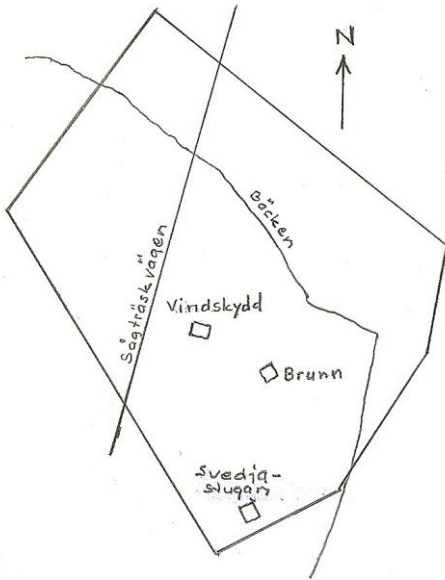
Sommartid släppte bönderna ut sina kor på skogen för att beta.

Korna kallades hem på kvällen för att mjölkas och fick stanna i lagården till morgonmjölkningen. Mjölken förvarades under natten i iskällaren framför stugan. Under den tid då fäboden nyttjades fanns det ingen väg till Bäckmellanbodarna. Det gick en stig från Svedjan och en från Änt. De sammanstrålade innan man nådde fäbodvallen. Kvinnorna fick bära sina mjölkkrukor genom skogen, över både berg och myr, för att komma hem till sina gårdar. Över myrarna lades det ut spångar som man fick balansera över.

Även ett par gårdar inne i själva Måttsund torde ha haft stugor här. Den stig som nu går mellan Gultmalen och Fäbodvallen har troligen inte använts för att forsla mjölk utan för att nå andra platser, t.ex. Sågräsket, kanske även för att komma till byns slåttermyrar. Denna kan man än i dag följa och den används för motion av många bybor.

Tack till **Siv** och **Torgny Degerman** i Svedjan, tidigare ägare av stugan, som har möjliggjort att stugan kunde förvärfvas av Intresseföreningen.

Bäckmellanbodarna är en fäbodvall som kan utvecklas till att bli ett mycket attraktivt utflyktsmål för boende i Måttsund. Platsen är idag en av Måttsunds flera utflyktsmål, den är bra placerad, lättillgänglig och kan besökas både sommar- och vintertid.

Platsen är belägen efter Sågträskvägen, ca 2,5 km från Kallaxvägen. Den kan även besökas ”skogsvägen” efter en upptrampad stig som går från Gultmalen, en skogspromenad som tar ungefär 25 minuter.

Platsen, allmänning/ byamark, är idag i stort behov av upprustning. En första insats har gjorts under hösten där vindskyddet har riktats, ytterdörren till stugan har lagats och en första grövre slyröjning har gjorts.

Bilden t.v. är en skiss av Måttsunds Samfällighet S:18, Bäckmellanbodarna

På platsen finns idag ett vindskydd, eldplats, bänkar, brunn, en rinnande och porlande bäck, rester från en iskällare och en stuga ägd av Intresseföreningen samt ett av Sveriges vackraste utedass.

Svedjastugan är i bra skick men är i stort behov av restaurering. Stugan är timrad med en vidbyggd spantrad förstuga som har används som vedbod. Hela stugan är brädfodrad.

En bild av Sveriges vackraste utedass

Projektet ”Bäckmellanbodarna”

Intresseföreningen har för avsikt att driva ett byaprojekt med målsättning att skapa ett trivsamt utflyktsmål för alla boende i Måttsund. En mindre grupp ”projektledare” kommer att tillsättas som leder utvecklingen. En tanke är att alla i byn som har intresse, även ungdomar, ska inbjudas att

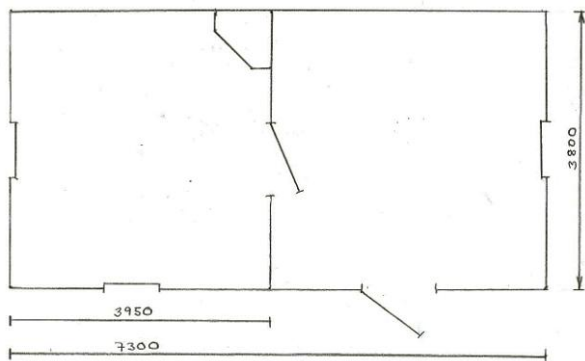
jobba med projektet. Man träffas en gång per vecka två till tre timmar, t.ex. lördagar då alltid någon av projektledarna finns på plats. Projektet ska löpande kunna följas på webben. Beskrivning av långtidsprojektet med målsättning att stugan ska kunna användas hösten 2011, beskrivning:

Slyröjning på vallen och efter bäcken - **Restaurera** eldstad och bänkar - **Bygga** ett nytt brunnshus (timras), nya brunnsringar - **Bygga** en brunnsvinda - **Bygga** överdel (tak) till iskällare - **Bygga** en träbro över bäcken för promenader - **Restaurera** stugan för användning, eldstad, skorsten

Det är sannolikt att den utdragbara våningsängen rivs och att rummet i stugan möbleras med ett bockbord (dalabord) och tolvslåstolar samt att en gjutjärnskamin sätts in i den öppna spisen.

Om någon i Måttsund är ägare till tolvslåstolar samt en gjutjärnskamin i sina lador eller loft har Intresseföreningen stort intresse av att göra affär.

Bilden t.h. visar en tolvslåstol i miniatyr gjord av Rune Wikström

Stugan är försedd med plåttak som har skyddat stugan från förfall genom tiderna.

I stugans ena hörn finns en öppen spis, i ett andra hörn en utdragbar våningsäng.

Nisse, Ingrid

Våra vilda vänner

En bild på björn hämtad från Internet

De flesta av oss har kanske märkt att vi har blivit fler som ska samsas om utrymmet i Måttsunds skogar. Bland annat har björnen blivit en allt flitigare gäst i markerna här nere vid kusten. Under sommaren. På vintern sover den ju. Som tur är, tycker nog jag. För jag kan inte riktigt räkna den till mina vänner.

Det är lite obehagligt att ha björn i skogarna. Ja, jo, jag vet att statistiskt sett är det ganska osannolikt att man blir uppäten av en björn. Men ändå. Det är *känslan* av att det är björn i närheten som begränsar friheten. Det betyder inte att man är rädd. (Fast rädd blir man om björnen verkligen dyker upp, sägs det. Den så kallade 'björnfrossan' är högst verklig.

En vän till mej som mötte en björn ute i skogen i Jokkmokk sa att han 'höll på att skaka ur byxorna' en halvtimme senare). Nej, det är mer så att den underbara natur som vi är vana att ha sedan tiden före björnen, inte är lika lockande längre. Och inte lika tillgänglig. Och det är inte så roligt att alltid gå med ett vapen redo. Det begränsar också friheten. (Mest genom att ett vapen är tungt och besvärligt att ha med sig, för det kommer ju knappast till användning).

Men så länge vi har ett politiskt beslut på att vi ska ha femtusen björnar i landet, så kan vi inte göra så mycket. (Och för övrigt har vi redan över sextusen nallar i skogarna, enligt den senaste inventeringen). För björnen går dit den vill. Men kanske kan vi be de få politiker vi har i Måttsund att tänka över om det är ett klokt beslut.

I dag under allhelgonahelgen när jag skriver det här, så har även lodjur spårats på Öberget längs vägen mot Antnäs. Ganska mycket spår. Och lodjuren har jag väntat på. Därför att deras huvudföda är rådjur, och vi har nu haft en rådjursstam i byn i omkring trettio år.

Nu är de här, våra vänner lodjuren. Lodjuren brukar etablera sig vid rådjursrevir för att kunna äta upp skadade och gamla djur som inte hinner undan, och på sommaren ta nyfödda rådjurskid. Loet äter också olika gnagare, som sorkar och harar. För lodjuren kan vi nog räkna till våra vänner.

En bild på björn hämtad från Internet

Det finns i vart fall inga exempel på att lodjur har attackerat människor. Så det kommer de nog inte att göra här heller. Och de är skygga, chansen är inte så stor att få se dem.

Sedan finns det nu under hösten iakttagelser av varg, borta vid Kallviken. Men observationen skedde på natten, och det är inte bekräftat med spår eller annat att det verkligen var varg som siktades. Vi får väl vänta och se. En ensam varg brukar inte vara farlig för människor. Men i flock så kan människan vara lovligt byte. (I Ryssland dödar vargflockar omkring trettio människor varje år, främst i Sibirien på taigan när människor ska ta sig mellan byarna och överraskas av en vargflock). För vargen sover inte på vintern. Tvärtom är det då den har svårt att finna mat och söker sig närmare människorna, där den kan finna byten. (Och sjutton hundar har dödats av varg i Sverige hittills i år).

Så jag kan inte riktigt räkna vargen heller till mina vänner. Det är bara att hoppas att vargflockarna inte blir så stora att någon människa dödas. Då får vi verkligen be våra politiker att tänka efter. Det börjar nu kännas lite som under medeltiden, när de vilda djuren var ett reellt hot mot oss människor. Vi är några vänner och grannar i Måttsund som brukar vandra eller åka skidor ute i naturen när det är fullmåne och klart väder. Men om yl börjar stiga mot fullmånen i vinternatten, då blir det nog en del av oss som stannar hemma.

Björnar, hundar och katter kan väl inte vara så farliga? Tja. Björnar är björnar. De är inte så begåvade, men hungriga för det mesta. Vargen är egentligen en hund. Ursprungshunden, säger forskningen. En hund som en gång har blivit tämjd av människan, och som sedan gradvis har givit

upphov till alla andra hundraser genom urval och avel. Och lodjuret är en katt. Den enda vildkatten i vår norra natur.

Det här är en ny situation för oss som är vana att röra oss fritt ute i naturen. Efter mer än tre generationer utan farliga djur i skogarna så är vi ovana vid faror av det här slaget. Som jag sa i början; det har blivit fler som ska samsas om utrymmet i våra skogar. Vi människor har fått maka på oss lite grann.

Bertil

Nya i byn

Hej! Vi heter Erik och Jaana, 33 och 29 år gamla och bor sedan februari 2010 på Sörsundet.

Vi köpte huset i december 2009 och har sedan dess på all ledig tid renoverat och pysslat med huset, fast det går tungt ibland då vi båda jobbar heltid.

Nu är köket 99,5% klart, badrummet likaså och hallen är det aktuella projektet.

Vi är båda mångsysslare, Jaana jobbar inom elektronikindustrin men har också jobbat som läkarsekreterare och är utbildad massör och Erik är fordonstekniker men har varit allt från fönstersnickare till säkerhetsvakt. Vi gillar djur och har en liten vovve som heter Nalle och en katt adopterad från kattinorr.se som heter Birk.

På Fritiden så renoverar vi hus och när fritiden väl infinner sig så fotograferar vi gärna, Erik har ett ganska stort motorintresse.

Måttsunds-Kul

Ett bra sätt att ha kul är att läsa roliga, dråpliga eller tankvärda historier som har ett ursprung i bygden. Det är ett sätt att bevara en del av bygdens kultur.

Redaktionen efterlyser i varje nummer historier eller berättelser från Måttsund. Om du som läsare har en historia eller berättelse, skriv ner den eller berätta den för någon av oss i redaktionen.

I denna utgåva är det **Ansgar Wågberg**, **Thure Eriksson** och **Olle Hermansson** som bjuder läsarna på historier. De två första är tvättäkta måttsundshistorier, den tredje kan mycket väl vara en måttsundshistoria eller också en historia som många i Måttsund känner igen sig i.

Tack Ansgar, Thure och Olle!

Flaggstången

Ansgar Wågberg på Långbackavägen tog ner sin flaggstång för nödvändigt underhåll, vilket innebar skrapning, slipning och målning. Det var inget problem med underarbetet men Ansgar var osäker på vilken typ av färg som han skulle välja för bästa resultat. Han ville välja rätt typ och det finns ju flera olika varianter, olika grundfärger, akrylat, lasyr, oljefärg mm.

Ansgar ringde till målarmästaren i Måttsund för att få goda råd och ställde frågan, ”*vad tycker du att jag ska ha för färg på flaggstången?*” och fick ett mycket snabbt svar, ”*jag tycker att den ska vara vit*”. Det var nog inte det svaret som Ansgar hade förväntat sig få.

Ett nyfött flickebarn

I Luleå skärgård bodde han som var småbrukare och fiskare. Fruen i huset låg på BB och hade fött en dotter. Den stolta fadern gjorde besök på BB för att skåda det nyfödda flickebarnet. Barnmorskan som såg den stolta fadern ställde frågan om han kunde gissa vikten på den nyfödda. Fadern skruvade på sig och svarade, ”Nej det kan jag inte men om det hade varit en [gä^ädd] gädda då hade jag kunnat gissa rätt på hektot”.

Mer fisk

Fru Johansson beklagade sig för sin väninna fru Wikström. Igår var jag ute och fiskade med min man. Men det är hopplöst, jag gör allting fel - jag sätter på masken på kroken fel, jag håller spöet fel, kastar ut flötet fel och jag får mer fisk än min man.

ANSLAGSTAVLAN

Våffeljärn att låna

Intresseföreningen förfogar två våffeljärn att kunna användas över öppen eld vid utflykter. De förvaras hos **Birgitta Ahlman** som sköter om utlåningen.

Nyckel till Svedjastugan i Bäckmellanbodarna förvaras hos Nisse Nordlund, tel. 073-816 4033.

Ett STORT Tack till Måttsundsskolan som ordnade med servering under Första Advent och till Evelina och Cornelia som svarade för underhållning och för julsånger.

Det är en fröjd för ögat att läsa affischer som Ungdomskommittén sätter upp där träffar ordnas i FRITIDSGÅRDEN, dvs. Medborgarhuset. ”Ett kärt barn har många namn”, det hade också kunnat benämnas som UNGDOMSGÅRD. Medborgarhuset ska ju även gynna ungdomars behov av lokaler.

Medborgarhuset, goda tider

Året 2010 verkar vara ett bra år för uthyrning av Medborgarhuset, antalet uthyrningar fram till november var 66, bröllop, dop, födelsedagar, föreningsmöten, pyssel, barnkalas, ungdomsträffar mm.

Nyckel upphittad vid Svedjastugan i Bäckmellandagarna efter jobbarfesten som ordnades den 24 oktober som någon har tappat, förvaras hos Nisse Nordlund, tel. 073-816 4033.

Vässa krokarna och träna, Måttsundsnapet ordnas 27/3 2011.

BREDBAND, information i Medborgarhuset, **onsdag 19/1 kl. 19 – 21** samt **torsdag 27/1 kl. 17 – 19**.

Alla i Läsare, använd gärna anslagstavlan om Du vill ge information till våra läsare, meddela redaktionen.

God Jul och Gott Nytt År

Jul- och Adventsgranen som pryder korsningen, Måttsundsvägen och Måttsunds Byaväg, är skänkt av **Fredrik Sundberg**.

En gran hade tidigare skänkts av **Gerd** och **Per Wikström** på Långbackavägen men som tyvärr p.g.a. misslyckad fällning inte kunde användas. **Ett STORT Tack till Fredrik, Gerd och Per!**

Du som är intresserad av tidigare utgåvor av Måttsundarn, de flesta finns. De kostar 20 kr per styck. Tala med Nisse eller Ingrid.